

## Waar ik dankbaar voor ben

Serie: Waar het hart vol van is – wat in ons omgaat

6 februari 2022

Voorgangers Paul van der Harst (overweging) en Inge Boesveld

### Welkom en mededelingen

#### Opening: Licht en klankschaal

**Lied: Passage** (t. Maria de Groot; m. Mariëtte Harinck)

#### Inleiding

‘Wat in ons omgaat’ is het algemene thema van de serie diensten waar dit jaar mee begonnen zijn. ‘Wat in ons omgaat’....

In de eerste viering begin januari kwam ons verlangen aan bod, en drie weken geleden bogen we ons over vertrouwen, ‘de trapezewerker die springt en volledig moet vertrouwen op zijn vanger’ en vandaag staan we stil bij onze dankbaarheid ‘Waar ik dankbaar voor ben’.

Dankbaarheid, dank je wel zeggen, mijn kleinkinderen moet ik er toch vaak aan herinneren. Zelf vind ik het belangrijk om ‘dank je wel’ te zeggen, zeker bij het eten, danken voor je dagelijks brood. Dank je wel: Gracias in het Spaans. Gracias a la vida, dank voor het leven, zal Mercedes Sosa later in de dienst zingen, Dank aan het leven dat me zoveel heeft gegeven, Gracias a la vida Que me ha dado tanto... Gracias, ik heb het woord zo vaak gebruikt maar pas in de voorbereiding op deze dienst beseftte ik dat het van gracia komt, genade, zoals in het Engelse ‘Grace’.

Als we dank je wel zeggen hardop of in een gebedje na het eten dan spreken we van Gracias, van genade, van de wetenschap dat wat we ontvangen, wat we verdienen, wat we voor elkaar krijgen, waar we ons in bewegen dat dat een zaak is van ontvangen genade, dat het uiteindelijk komt van de andere kant, uit een andere hand.

#### Gebed

Uit jouw hand te leven

stil te staan bij wat ons is geschonken ; op deze dag van staken.

Uit jouw hand: Rust, vrijplaats, op adem komen

van ons eigen jagen, van onze eigen zorgen.

Overgave.

Keer ons om naar U toe

Keer ons om naar elkaar

Zie ons aan, wees voor ons

de Genadige.

**Lied: Ik zal is de God** (t. Huub Oosterhuis; m. Antoine Oomen)

#### Bij psalm 95 (in de Naardense Vertaling)

In de eerste verzen van de psalm knalt de muziek eruit. Van blijdschap, van dankbaarheid.

Want alles om ons heen heeft Hij ons gegeven, zegt de psalmist. De zangers en de muzikant staan daar bij stil. Godallemachtig wat is het mooi, gratieus, genadiglijk mooi.

De schoonheid van de natuur – wat er nog van rest vandaag de dag – overvalt ons. We doen bloemen in een vaas, kijk, hoe mooi, één en al gratie, het hart van een tulp. Voor die schoonheid, die goedheid wil ik danken zegt de psalm, mij buigen voor de maker van dit al.

Maar ... er is een maar. Die dankbare blijdschap, die lofpsalm wordt door ons maar al te vaak vergeten. De psalmist roept dat ook in herinnering. In de woestijn waren jullie. Je was net bevrijd. Je was op weg naar een rustplaats. De verlosser, de Genadige had je op uittocht geholpen.

Maar toen het moeilijk werd, bij Meriba en Massa, toen je dorst had en honger, toen was je je dankbaarheid al weer kwijt. ‘De rustplaats die ik voor hen had, als zij daar nog ooit zullen komen’.

**Lezing: Psalm 95**

Komt, laat ons juichen voor de Ene,-  
laat ons schallen  
voor de Steenrots die ons redt!

Laat ons zijn aanschijn  
tegemoet gaan met dank,  
met muziekstukken  
schallen voor hem!

Want een Godheid groot is de Ene,  
een groot koning  
boven alle goden;  
in wiens hand zijn de diepten der aarde,  
wien behoren de blokken der bergen.

Van wie de zee is, hij heeft hem gemaakt,  
en ook het droge  
hebben zijn handen geformeerd.

Komt binnen, buigen wij ons, betuigen wij eerbied,  
knielen wij  
voor het aanschijn van de Ene, onze Maker!

Want hij is onze God  
en wij zijn de gemeente die hij weidt,  
het wolvee onder zijn hand,-  
ach, wilt toch heden  
horen naar zijn stem!

Verhardt niet uw hart als in Meriva,  
als op de dag van Massa's beproeving  
in de woestijn,-  
toen uw vaders mij beproefden,  
mij tartten,-  
en toch mijn handelen kregen te zien!

Veertig jaar heb ik van dit geslacht gewalgd,  
en ik moest zeggen:  
zij zijn een gemeente  
van dwalenden van hart,  
zij,  
van mijn wegen willen zij niet weten!

Zodat ik in mijn toorn heb gezworen:  
als ze ooit binnenkomen  
in mijn rust!

**Lied: Gij machtige in eeuwigheid** (t. Erik Borgman, m. Tom Löwenthal)

## **Lezing: Deuteronomium 26: 1-13 (Bijbel in Gewone Taal)**

Mozes zei verder tegen de Israëlieten:

'Straks komen jullie in het land dat de Heer, jullie God, aan jullie zal geven.

Dat land zullen jullie veroveren,  
en daar zullen jullie gaan wonen.

Als je in dat land de eerste vruchten plukt, moet je die in een mand verzamelen.  
neem de mand mee naar de plaats die de Heer zal uitkiezen,  
de plaats waar hij zal wonen.

Ga dan naar de priester toe die op dat moment dienst heeft.

Je moet tegen hem zeggen:

*De Heer, mijn God, heeft dit land plechtig beloofd aan onze voorouders.*

*Nu dank ik hem dat ik in het land aangekomen ben.*

Dan zal de priester de mand aannemen

en voor het altaar van de Heer zetten.

Daarna moet je bij het altaar de volgende woorden uitspreken:

*Onze voorouders waren Arameeërs die van de ene plaats naar de andere zwierven.*

*Ze gingen naar Egypte en woonden daar als vreemdelingen.*

*Ons volk was eerst nog klein, maar het werd daar groot en sterk.*

*De Egyptenaren behandelden ons slecht.*

*Zij onderdrukten ons en lieten ons als slaven voor hen werken.*

*Toen smeekten we de Heer, onze God van onze voorouders, om hulp.*

*En hij hoorde ons.*

*Hij zag dat we onderdrukt werden.*

*Hij zag hoe hard we moesten werken.*

*Toen heeft hij ons bevrijd.*

*Hij liet ons zijn grote macht zien en deed geweldige wonderen.*

*Hij bracht ons hierheen en gaf ons dit land.*

*Het is een prachtig land, waar meer dan genoeg eten is.*

Als je dat allemaal gezegd hebt, moet je knielen en zeggen:

*Heer, ik breng u de eerste vruchten van het land dat u ons gegevens hebt.*

Houdt daarna een feestmaal,

samen met de Levieten en de vreemdelingen die bij jullie wonen.

Dank de Heer, je God, omdat hij jou en je familie een goede oogst gegeven heeft.

Elk derde jaar moet je een tiende deel van je oogst weggeven.

Geef dat aan de Levieten, aan de vreemdelingen, aan de weduwen en aan de kinderen zonder vader.

Dan hebben ze genoeg te eten.

Als je dat tiende deel weggeeft, moet je het volgende zeggen:

*Heer, mijn God, ik heb het heilige deel van de oogst aan de armen gegeven.*

*Ik heb niets daarvan voor mezelf gehouden.*

*Ik heb het gegeven aan de Levieten, aan de vreemdelingen, aan de weduwen en aan de kinderen zonder vader.*

*Precies zoals u tegen mij gezegd hebt.*

*Ik ben niets vergeten, ik heb alles gedaan wat u vroeg'.*

**Lied: Uittochtlied** (t. Huub Oosterhuis. m. Antoine Oomen)

## Overweging 1

In de Q'ran<sup>1</sup> vinden we een mooie gelijkenis over een paar eigenaren van een tuin, een tuin vol vruchten, goede oogst. Hun idee is om die tuin in de vroege ochtend – als niemand het doorheeft – helemaal leeg te plukken. Alles voor zichzelf, geen behoeftige zal het door hebben

Geef behoeftige zal dus kunnen komen vragen om een deel van de oogst.

Maar de Genadige steekt daar een stokje voor en 's nachts werd de hele gaarde leeggeplukt.

Als dan de eigenaren 's-morgen in alle vroegte bij de tuin komen zeggen zij tot elkaar: 'wij zijn zeker verdwaald', ze herkennen hun eigen tuin niet meer, zo leeg als die is.

Dan zegt de meest verstandige: 'hadden wij niet voor het plukken eerst een lofprijzing moeten uitspreken?' En na elkaar eerst allerlei verwijten te hebben gemaakt komen zij tot inkeer:

'wij waren overmoedigen'.

In deze gelijkenis is het springende punt is dat de mannen in hun hebzucht gevangen - blind van de hebzucht zou je kunnen zeggen – vergaten bij het binnengaan van de tuin, bij het begin van een rijke oogst, eerst Allah te eren. Zij waren zo overmoedig, zo door hun hebzucht bezeten dat zij Hem geen eer bewezen en daardoor niet opnieuw, kritisch konden kijken naar hun hebzuchtige, egocentrische voornemen.

Als ze Genadevolle wel de eer hadden bewezen, dan hadden ze ook kunnen bedenken dat de tuin, met zijn rijke oogst, hen van God gegeven is en dat dus ook een deel van de opbrengst voor de minder bedeeden is. Wie God vergeet te eren, vergeet zijn naaste te dienen, zo zegt de Q'ran.

In onze lezing vanmorgen uit Deuteronomium wordt die verbinding ook gelegd:

Van de oogst, van het prille begin zul je eerst een deel nemen en dat – via de priester - aan God voorleggen en uitspreken, in herinnering roepen, dat jij zelf als arme zwerver in dit land terecht gekomen bent. Dus afleggen je hoogmoed.

De hoogmoed van: 'ik heb het uitgevonden, ik heb het gemaakt, ik heb de markt in handen'.

Eerst wordt de hele bevrijdingsgeschiedenis van het slavenvolk herhaald waardoor je weer weet waar je vandaan komt, van wie je het hebt gekregen.

Gracias, genade, vrijheid. Daarom bidden joden bij de maaltijd nog steeds; 'als God ons thuisbrengt uit onze ballingschap, dat zal een droom zijn'. We eten genadebrood, Gracias.

En dan gaat het in Deuteronomium in één moeite door: de leviet, de vreemdelingen, de weduwen en de wezen zij delen van de tienden. 'Zodat zij in uw stad voldoende te eten hebben'.

Weet waar je vandaan komt, weet wie er honger hebben; als jij ooit. Als je dat bedenkt zul je binnengaan in een oord van rust en vrede.<sup>2</sup>

**Zingen: Doe mij binnengaan** (t. Huub Oosterhuis, m. Thom Jansen)

## Overweging 2

In een moderne samenleving zit veel de dankbaarheid in de weg. Als je zegt: God is dood, dan loop je snel de kans overmoedig te worden. De verlichting bracht ons de gedachte; 'Ik denk dus ik ben', 'cogito ergo sum'. Maar zou dat eigenlijk niet moeten zijn: 'Sumus ergo sum', 'wij zijn, dus ik ben'. Want de mens, ook de verlichte, moderne autonome mens, is niets zonder anderen, in elke stap die ik zet heb ik de ander nodig, 'wij zijn, dus ik ben'.

De laatste jaren is er een zekere aandacht ontstaan voor de Zuid-Afrikaanse filosofie van Ubuntu<sup>3</sup>, als een soort alternatieve filosofie, tegenover het al te individuele in het verlichtingsdenken.

Ook in de Dominicus

is daar door Willem van der Meiden in oktober j.l. aandacht voor gevraagd.

Ubuntu is een heel dynamische begrip, dat je zou kunnen omschrijven als:

<sup>1</sup>(Soera 68 al-Qalam ("het Schrijfriet"), de verzen 17-34; 'De Gelijkenis der grondbezitters')

<sup>2</sup> Vgl: Jesaja 32:18

<sup>3</sup> Zie the Guardian; 28 December 2021; 'Can white South Africa live up to Ubuntu, the African philosophy Tutu globalised?' Panashe Chigumadzi

‘Ik kan worden omdat wij wordende zijn’. Een mens wordt een mens door andere wordende mensen. Een mens ontwikkelt zich doorlopend, staat niet vast, ontwikkelt zich in relatie met , in afhankelijkheid van anderen, een voortdurende beweging.

Ik kan niet worden wie ik ben als de anderen niet kunnen worden wat zij zijn. Doorlopend heeft de Ubuntu het oog op de ontwikkeling naar de heelheid, naar de heling, de verzoening van de Abantu, het volk.

Na de afschaffing van de Apartheid is mede door de pas overleden Anglicaanse aartsbisschop Desmond Tutu die Ubuntu gedachte breder verspreid. Het proces van de Waarheid en Verzoeningscommissie werd er door gevoed. Door Ubuntu is een algemene bloedige afrekening achterwege gebleven.

Maar – en dat is een heel kritisch punt – daarbij is men niet toegekomen aan een belangrijke voorwaarde voor de verzoening: de herverdeling van de productiemiddelen, op de eerste plaats van het land. Nog steeds hebben de Afrikaners het allergrootste deel van de grond.

Omdat er aan die herverdeling niet is gewerkt zeggen de armen vanuit Ubuntu – ik ben door jullie – en Abantu – de heelheid van het volk – tegen de witte eigenaars van de grond ‘jullie zijn wit’ ‘Ngulungu’ dat wil zeggen ‘geen mensen’. Want jullie hebben ons de grond niet gegund, zo kunnen wij geen volk (Abantu) zijn, geen mens worden Ubuntu en daarmee zijn jullie ook geen deel van het volk, geen deel van de mensen.

Als je de verzoening niet ook materieel tot stand brengt zet je je zelf buiten de mensheid.

Het besef van relatie – met God, met mensen – en de daad van verzoening en gerechtigheid maakt het mogelijk ‘mens te zijn’. De relatie moet worden gevierd, de relatie met de schepper, de relatie met de medemensen en dan kan de vriendschap, het menszijn opbloeien. Dáár gaat het om, dat gaat aan werkelijke dankbaarheid vooraf. En daarom komt nergens in het OT het woord ‘dankbaarheid’ voor. Voor de schrijvers van het Eerste Testament is het duidelijk: eerst God eren, en de mensen dienen. Eerst weten dat niet jij denkt en bestaat, maar dat wij in verzoening en recht wórdén, sámen. Op die weg vinden wij een oord van rust en vrede.

**Zingen: Doe mij binnengaan** (t. Huub Oosterhuis, m. Thom Jansen)

### **Overweging 3**

De heer P. Janssen<sup>4</sup> - ik kom hem in januari tegen op de pagina’s van NRC – heeft goed geboerd en drie nieuwbouwappartementen gekocht op Oostenburg in Amsterdam. Eén als pied-a-terre, één voor de verhuur en één voor als de kinderen in Amsterdam gaan studeren.

‘Amsterdam’ - zegt Janssen – is steeds meer een Manhattan, zeer gewild en peperduur. Als je dat niet kunt betalen moet je op zoek naar iets anders. Net als bij een dure auto die niet bij je budget past. En mensen die vertrekken geven ook anderen weer een kans. Zoals aan mij’. (sic)

Woonrecht wordt hier vergeleken met het kopen van een te dure auto. Waarbij spreker voor zichzelf drie auto’s koopt en de rest het moet doen met een Kia Picanto van een teveel jaar oud.

Ik weet niet of de heer Janssen dankbaar is. Zijn dankbaarheid voor het oprotten van anderen die de hoofdprijs niet kunnen betalen, zou trouwens toch niet meer zijn dan een acte van hypocrisie, schijnheiligheid, schijn-dankbaarheid.

Dankbaarheid is niet een gevoel, van jezelf lekker tevreden in de spiegel kijken. Dankbaarheid is een agenda. Echte dankbaarheid kan pas gevierd worden als de relatie met de Ander, de Genadevolle en de anderen aan bod komt. Is de heer Janssen een mens? of is hij een ngulungu, een witte? Denkt hij zo te komen in het oord van rust en vrede. Of zal spoedig blijken dat zijn rijkdom naijver oplevert, angst, gewapende vrede.

De vraag ligt voor: Ben ík een mens aan het worden ... is mijn dankbaarheid, verbindend, verzoenend, rechtgevend?

Een gelijkenis van Jezus uit het evangelie naar Lucas:

---

<sup>4</sup> zie NRC 11 januari 2022

*Lucas 9: vers 10 e.v.*

*10 'Twee mensen gingen naar de tempel om te bidden, de een was een farizeeër en de ander een tollenaar. 11 De farizeeër stond daar rechtop en bad bij zichzelf: "God, ik dank U dat ik niet ben als de andere mensen, die roofzuchtig of onrechtvaardig of overspelig zijn, en dat ik ook niet ben als die tollenaar. 12 Ik vast tweemaal per week en draag een tiende van al mijn inkomsten af." 13 De tollenaar echter bleef op een afstand staan en durfde niet eens zijn blik naar de hemel te richten. In plaats daarvan sloeg hij zich berouwvol op de borst en zei: "God, wees mij zondaar genadig." 14 Ik zeg jullie, hij ging naar huis als iemand die rechtvaardig is in de ogen van God, maar die ander niet. Want wie zichzelf verhoogt zal worden vernederd, en wie zichzelf vernedert zal worden verhoogd.'*

Als het goed is, is onze dankbaarheid, een moment om te bedenken wie we zijn, wie we worden, wérkelijk zijn, wérkelijk worden. We mogen genieten van onze vrijheid, gezondheid, veiligheid, zelfs van onze overvloed, en nog zo wat .... maar altijd met het oog op wie naast ons gaat.

Alle andere dankbaarheid is een schaamlap. Hoe blij je er ook bij kijkt. Verhullend, lege opsmuk. Geen echte vrede, geen echte rust.

**Zingen: Doe mij binnengaan** (t. Huub Oosterhuis, m. Thom Jansen)

### **Voorbeden**

Kan het mooier:

een gebed, door liederen gedragen,  
twee liederen, om het leven kleur te geven,  
de kleur van de liefde.

Dit lied, als een goed begin

iedere dag weer opnieuw:

'Tel je zegeningen, één voor één  
tel ze alle, en vergeet er geen.

Tel ze alle, noem ze één voor één  
en je ziet Gods liefde dan door alles heen'.

Een zegen als je zo kunt kijken, zo kunt voelen, zo kunt zingen  
om zoveel

wat je goed doet, waar je blij om bent, dankbaar  
voor de ander, die ene, die jou gegeven is  
aan wie jij gegeven bent  
om te leven  
het leven te delen

in voor- en in tegenspoed  
in ziekte en gezondheid  
in armoede en rijkdom  
om samen mens te zijn;  
een zegen  
zo te leven, en te laten leven  
voor de 'gein', als 'genade'.

Een zegen als je zo kunt kijken, zo kunt voelen, zo kunt zingen  
ondanks zoveel

wat niet goed gaat, pijn doet, zorgen baart, onrecht is, kapot maakt  
zoveel  
te veel voor jou alleen.

Dat we méér zien dan dat alleen

maar oog hebben voor de kleine dingen dan toch, om je aan vast te houden,  
elkaar mee vast te houden

omdat je elkaar zo nodig hebt;  
het zijn de kleine dingen die het hem doen  
die we kunnen doen  
ondanks alles  
zo bidden we.

Zo bidden we voor wie genoemd worden in het Voorbedenboek  
voor mensen met een naam en een gezicht  
een verhaal waar je stil van wordt  
omdat er geen woorden voor zijn;  
maar verhalen ook waar je blij om wordt  
Dankbaar, voor het wonder.  
Zo noemen wij....

.....

Een gebed, door liederen gedragen,  
dit lied als een 'Amen'  
als dank  
voor dat ene  
die ene  
als dank aan het leven.

**Lied : Gracias A La Vida – (Mercedes Sosa)**

Vertaling lied:

Dank aan het leven dat me zoveel heeft gegeven.  
Het gaf me twee ogen, die, als ik ze open,  
perfect het zwart van het wit onderscheiden  
en in de hoge hemel, de met sterren bezaaide diepte  
en in de menigte de man van wie ik houd.

Dank aan het leven dat me zoveel heeft gegeven.  
Het heeft me gehoor gegeven dat in zijn volle bereik,  
de nacht en de dag, krekels en kanaries  
hamers, turbines, geblaf en regenbuien opvangt,  
en de zo tedere stem van mijn geliefde.

Dank aan het leven dat me zoveel heeft gegeven.  
Het heeft me geluid en het alfabet gegeven;  
daarmee de woorden die ik denk en spreek:  
moeder, vriend, broer en licht dat de weg verlicht  
naar de ziel van degene die ik liefheb.

Dank aan het leven dat me zoveel heeft gegeven.  
Het heeft vaart aan mijn vermoeide voeten gegeven ;  
met hen liep ik door steden en plassen,  
stranden en woestijnen, bergen en vlakten,  
en door jouw huis, jouw straat en jouw tuin.

Dank aan het leven dat me zoveel heeft gegeven.  
Het heeft me een hart gegeven dat heftig slaat  
als ik de vrucht van het menselijk verstand zie,  
als ik het goede zo ver van het kwade zie,  
als ik in de diepte van jouw heldere ogen kijk.

Dank aan het leven dat me zoveel heeft gegeven.  
Het heeft me de lach en de traan gegeven.  
Zo onderscheid ik geluk van verdriet,  
de twee elementen die mijn lied vormen,  
en jullie lied, dat eenzelfde lied is,  
en het lied van allen, dat mijn eigen lied is.

Dank aan het leven.

**Lied: Gezegend de onzienlijke** (t. Huub Oosterhuis, m. Bernard Huijbers)

**Bij breken en delen**

Marcus 6: 39: Hij zei tegen zijn leerlingen  
dat ze de mensen opdracht moesten geven  
om in groepen in het groene gras te gaan zitten.  
40 Ze gingen zitten in groepen van honderd en groepen van vijftig. 41

Hij nam de vijf broden en de twee vissen,  
keek omhoog naar de hemel, sprak het zegengebed uit,  
brak de broden en gaf ze aan zijn leerlingen  
om ze aan de menigte uit te delen;  
ook de twee vissen verdeelde Hij onder allen die er waren.  
42 Iedereen at en werd verzadigd.

Wij vieren de eu-charistie,  
Letterlijk: de goede genade,  
maaltijd van dankbaarheid,  
van ontvangen en delen,  
In Jezus Naam.

**Zegen**

Dat wij open mogen staan  
voor wie wij op onze weg ontmoeten  
Dat wij de mildheid en de geestkracht mogen ontvangen  
om liefdevol te zijn  
Dat wij gedragen worden door de ervaring bevrijde mensen te zijn,

Zo, Open, mild en bevrijd,  
mogen we elkaar en anderen  
in Godsnaam  
tot zegen zijn.

Amen.

**Lied: De boom is de aarde dankbaar** (t. Huub Oosterhuis, m. Antoine Oomen)

-----